

SIRP, HIRVAT, ARNAVUT VE MAKEDON DİLLERİ ÜZERİNE TÜRKÇENİN ETKİSİ

Necat BİRİNCİ*

Türkçenin söz varlığı konu olduğu zaman, daima, dilimize yabancı dillerden gelmiş kelimeler akla gelir ve Türkçenin, komşu dillerin ağır baskısı altına girdiği kabul edilir. Bütün eski ve büyük diller gibi Türkçenin de yabancı dillerden kelime aldığı doğrudur. Ancak Türkçenin, komşu diller karşısında daima borçlu durumda kaldığını düşünmek, konuya sadece bir taraftan bakmak olur. Türkçe ile yabancı diller arasındaki alışverişin daima karşılıklı olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Türkçe sadece alıcı bir dil olarak kalmamış, yabancı dillere de pek çok kelime vermiştir.

Biz konumuzu Türkçenin Sırpça, Hırvatça, Arnavutça ve Makedonca üzerindeki etkisi ile sınırladık. Yine de burada Türkçenin Balkan dilleri üzerindeki izlerine toplu bir şekilde işaret etmeye de çalışacağız.

Türkler XIV. yüzyılın ilk yarısı ile XVI. yüzyılın ilk yarısı arasında geçen iki asır içinde bütün Balkan yarım adasını fetih sahası içine aldı. Bu hakimiyet, siyasî planda, son olarak Makedonya ve Kosova'da 1912 yılına kadar devam etti. Bu coğrafi sahadaki kültür varlığımızın devamına ise ömür tayin etmek yanlış olur. Onun, tarihten gelen mirasımız olarak devam etmesi için, bize düşen, bu sahalardaki maddî ve manevî mirasımızı tespit, koruma yollarını arama ve onları işlemedir. Bu noktada Yahya Kemal'in, bir hassasiyetin mükemmel ifadesi olan: "Türkçenin çekilmediği yer vatandır" cümlesi hem ilim adamlarımıza, hem de sanatkarlarımıza rehber olmalıdır.

Balkanlarda Türk hakimiyetinin kurulmasından sonra, bu bölgenin iktisadî ve sosyal hayatında köklü değişiklikler meydana geldi. Türkler bu coğrafyaya yeni bir din, yeni bir hakimiyet anlayışı ve nizamı, yeni sosyal münasebetler, yeni müesseseler ve yeni bir dil getirdiler. Bazı bölgelere Anadolu'dan getirilen Türk nüfusu yerleştirildi.

Selçuklular'ın mirası olan ve Anadolu'da gelişmiş bulunan maddî ve manevî hayatın bütün ananeleri kısa süre içinde Balkan yarımadasına taşındı. XVI. asrın sonuna kadar yarımada camileri, medreseleri, tekkeleri, han ve hamamları, çarşı-

* Doç. Dr. İ. U. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ları, bu çarşılarda gelişen, mutfak kültürüne varıncaya kadar, her türlü zanaatlarıyla maddî ve manevî sahada tam bir Türk coğrafyası görünümü kazandı. XVI. yüzyıla ait Türk kayıtları ve XIX. yüzyıl salnâmeleri Türkçenin Balkan coğrafyası üzerinde, yer isimlerinde de ne kadar hakim bir durumda olduğunu göstermektedir.

Bu değişmeler yanında Balkan coğrafyasında bir Türk edebiyatı doğdu ve gelişti. Bu edebiyat, şu anda konumuz dışında kalıyor. Ancak buralarda sadece bir Türk edebiyatı meydana gelmedi, Türkçe, bu coğrafya üzerindeki milletlerin dillerine geniş şekilde tesir etti. Maddî ve manevî kültür sahalarında duydukları yeni ihtiyaçları karşılamak üzere pek çok kelimesini onların dillerine verdi.

Fethedilen ülkelerde Türkler'in askerî ve İslâmiyet'in mânevî zaferinin arkasından Türk-İslâm şehirciliğinin ve yaşayış şeklinin de zaferi kendiliğinden baş gösterdi. Yugoslavya'nın şehirleşmemiş orta bölgelerindeki köyler kısa sürede önemli merkezlere dönüştü. Bu imar hareketi ile birlikte şehir planlaması ile ilgili yüzlerce Türkçe kelime Sırp, Hırvat dillerine geçti: Avlu, baca, bağlama, bahçe, basamak, bedesten, bodrum, bostan, çardak, çeşme, çarşı, dükkân, hamam, hambar, hendek, kahvehane, kafes, kapı, karakol, kasaba, kat, konak, kerpiç, köprü, kule, mağaza, mahalle, meydan, meyhane, oda, ocak, pencere, raf, sokak, taraba, tavan vb.

Türklerin: hâkimiyeti altında bulunmuş bütün memleketlerde, bu kelimeler bu gün bile varlıklarını sürdürmektedir. Bu etki oda tefrişâtı ile ilgili sahada da kendisini gösterdi: Yastık, yorgan, yatak, çarşaf, kilim, seccâde, halı vb. Giyim kuşam eşyası da bu etki alanı içinde kalmıştır.

Türk hakimiyeti, Balkan milletlerinin mutfağında da değişiklikler yapmış, mutfak eşyası isimleri yanında, Türk yemekleri, isimleri ile birlikte üstünlüğünü kabul ettirmiştir.

Ayrıca akrabalık belirten isimler, at ve binicilik deyimleri, esnaf ve çarşı teşkilâtı ile ilgili isimler, hukuk terimleri, askerî ve mülkî idare ile ilgili terimler, çeşitli zanaat dalları ile ilgili kelime ve terimler, çiçek ve bitki adları ve daha başka maddî ve manevî hayat ile ilgili pek çok terim ve kelime Türkçeden bütün Balkan dillerine geçmiştir.

Türkçeden Balkan dillerine geçen kelimelerin araştırılması XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başladı ve bu araştırmalara Türkizm adı verildi. Bu sahada ilk ve en önemli araştırma, Avusturya Kraliyet Akademisi üyesi Dr. Franz Miklosich'in *Die Türkischen Elemente in Den Südost-Und Osteuropäischen Sprachen (Güneydoğu ve Doğu Avrupa Dillerindeki Türkçe Unsurlar)* isimli 1888 yılında yayımlamaya başladığı hacimli eseridir¹. Miklosich, bu eserinde Yunanca, Arnavutça, Rumence, Bulgarca, Sırpça ve Küçük ve Büyük Rusça ile Polonya dillerindeki Türkçe kelimelerin listesini, herhangi bir tasnife gıtmeyen, alfabetik

¹ Wien, 1888

olarak verdi. Ancak eserin mahiyeti ve hacmı, yazarın konuya ne derece ehemmiyetle yaklaştığını açık şekilde gösteriyor.

Miklosich'in bu çalışmasından sonra iki dünya savaşı arasında özellikle P. Skok'un çalışmaları kayda değer². Skok Türkçe'nin Sırp, Hırvat ve Slav dilleri üzerindeki etkisini ortaya koymaya çalıştı.

Bu konuda en önemli çalışma Abdullah Şkaljiç'in *Turcizmi u Srpskohrvatskom Jeziku* isimli sözlüğüdür³. Şkaljiç, eserinde Sırp ve Hırvat dillerinde Türkçenin tam varlığını tespit etmeye çalıştı. Bu araştırmaya göre Türkçeden Balkan dillerine, özellikle Sırpça, Hırvatça, Makedonca ve Arnavutçaya 8000'in üzerinde kelime geçmiştir. Şkaljiç, bu kelimelerin alfabetik listesini vermekle kalmaz, Türkçedeki şekillerini de verir. Ayrıca eserin giriş kısmında, bu kelimelerin, Balkan milletlerinin maddî ve manevî kültür hayatlarında tuttıkları yerlere göre tasnif eder. 1967 yılında, Snježana Veljacic'in *Sırp-Hırvat Dillerindeki Türk Maddî Kültür Unsurları* isimli doktora tezi ise Şkaljiç'in sözlüğünü esas alan ve sahasına hiç bir yenilik getirmeyen bir çalışma olarak kaldı⁴.

Sözlüklerdeki kelimeler ölüdür. Kelimeler, günlük hayata, sözlü veya yazılı edebiyata geçtikleri zaman canlanırlar, hayatiyet kazanırlar. Bizim de Türkçenin Balkan dilleri arasında tuttuğu yeri daha canlı halde gösterebilmemiz için, bu dilelere verdiği kelimelerin varlıklarını edebî eserlerde veya günlük dilde nasıl sürdürdüğünü görmemiz gerekir.

Türkçenin Balkan edebiyatları üzerindeki etkisini araştırırken önce "masal" karşılığı olarak kullanılan *hikâ (hikâye) -hekeyeden* hareket edebiliriz. Hikâ veya hekeye elimesinden başka, Arnavutçada aynı mânâda *mesel-mesele* kelimesi vardır.

Türk masalları hemen her zaman *Bir varmuş, bir yokmuş* kalıp cümlesi ile başlar. Arnavut masallarında da bunun aynen tercümesine rastlıyoruz.

Türk halk masallarından Arnavut halk masallarına doğrudan giren masallar vardır. *Helvacı Güzeli, Keloğlan, Köse* bunlardan bir kaçıdır. Dinî-efsanevi hikâyeler de Arnavut halk masalları arasında önemli yer tutar. Türk Alp-erenlerinden Sarı Saltuk hakkındaki bir çok efsane, masal gibi, halk arasında söylenir.

Bu sonuncusunu dervişler, *Saltuknâme*'den ve *Velâyetnâmelerden* alıp yaymışlardır.

Arnavut masallarında yer alan motifler hemen hemen Türk masalları ile aynıdır. Masallardaki ortak kalıp sözler birbirine benzer: *Gel zaman-git zaman, Allah aşkına, O bir âdem oğlu, O bir insan oğlu, yâ benî âdem, yâ benî insan* vb.

Arnavut edebiyatında, yazılı ve sözlü edebiyat geleneğine bağlı olarak, bütün macerası ile birlikte *Tahir ile Zühre* ve diğer halk hikâyelerini buluyoruz.

2 Revue. Internationale des Etudes Balkaniques I, 1935

3 "Sujetlost" Izdavačko preduzeće, Sarajevo, 1966

4 İ. U. Turkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1967, 198 s., Tez nr 741.

Masal ve halk hikâyelerinden sonra fıkralara geçebiliriz. *Nasreddin Hoca* birinci sırayı alır. Onu *Bekri Mustafa* takip eder⁵.

Türkçenin daha canlı bir şekilde yer aldığı bir başka edebî tür de türkülerdir. Kosova ve Makedonya bölgelerinde *Birden çok dilde söylenmiş halk türküleri* özel adı ile isimlendirilmeye çalışılan türküler yaygındır. Bu çerçevede içinde, kimi Kosova türkülerinde, Arnavutça, Hırvatça ve Türkçe kelimeler, tabirler, mısralar yer almaktadır. Bu türkülerin bir grubunda özellikle Türkçe ünlem ifadeleri ve nakarat mısraları dikkat çekmektedir: *Hey aman aman, hey canım aman* gibi.

Bir başka türkü grubunda ise kıt'aların bir dilde söylendiği, nakarat mısraların ise ayrı ayrı dillerde tekrarlandığı görülür. Bu tip türkülere en güzel örnek olarak *Debre türküsü* gösterilir. Debre, Kosova ve Makedonya yörelerinde çok yaygın olarak söylenen aşağıdaki türkü de bir başka örnek olarak karşımızdadır.

İmaš lice,
Belo hem crveno!
Aman Hamdi, Hamdi aga,
Tı Kumriye, xhanëm, fol me mue,
(Sen kumriye, canım
Söyle benimle, (Arnavutça)
Söyle benimle (Makedonca)
Aman zbori so mene,
Kız mori süle benimle!

İmaš oči,
Crni kako grojze!
(Gözlerin var, üzüm gibi kara)
Aman Hamdi, Hamdi aga...

İmaš kosa,
Bela kako svila!
(Saçların var, ipek gibi beyaz)
Aman Hamdi, Hamdi aga...

Bu tipte bir başka türkü de Kosova yöresinden derlenmiştir. İçinde bir çok Türkçe mısraın bulunduğu türkünün tercümesi şöyledir:

Fıncan gibi gözlerin var,
Gaytan gibi kaşların var! (Arnavutça mısralar)
Gel kızım, gel,
Gel canım gel (Türkçe mısralar)
Konuş ve gül,
Elinle tutma bana (Arnavutça mısralar)
Ben bir fakir, (Türkçe mısralar)
Sen bir garip, (Türkçe mısralar)
Hiç kımsen yok,
Ah canım benim! (Sırpça mısralar)

Bu örnekte de türkünün kıt'alarının bir dilde (Arnavutça), nakaratın ise üç dilde (Arnavutça, Türkçe ve Sırpça) olduğu görülüyor.

⁵ Dr. Hasan Kaleşi, "Arnavut Öykülerinde Doğunun Etkileri", *Çevren*, nr. 3, Priştine, Temmuz 1974, s. 10-25

Birden çok dille söylenmiş türkülerin daha karmaşık bir şekli de bütün mısraların iki veya üç dildeki kelimelerinden meydana geldiği örneklerde görülür. Bu tip türkülerde ayrı dillerden söylenen mısraların muhtevasını bir dilde söylenen mısralar tamamlar. Bu mısralar umumiyetle Türkçedir. Kosova ve Makedon bölgelerindeki bu türkülerin menşei de Türk türküleri olduğu kanaati yaygındır. Bu tip türkülere şu örneği verebiliriz.

Na ambaro do tri Turci sedea, (Ambarda üç Türk oturmuş)

Peno, sedea:

Biri aga, biri paşa, biri beg,

Peno, biri beg;

Aga, paşa, sizin olsun, beg bizim,

Peno, sen bizim!

Vo bavčata do tri drvja cutile, (Bahçede üç ağaç var)

Peno, cutile:

Biri alma, biri armud, biri nar,

Peno, biri nar;

Alma, armud sizin olsun, nar bizim,

Peno, sen bizim!

Bo bavčata do dri cvetja razvile, (Bahçede üç çiçek açmış)

Peno, razvile:

Bir lâle, biri zümbül, biri gül,

Peno, biri gül;

Lâle, zümbül, sizin olsun, gül bizim,

Peno, sen bizim!

Vo dvoroi do tri češmi tečea, (Bahçede üç çeşme akıyor)

Pano, tečea:

Biri şeker, biri şerbet, biri bal,

Peno, biri bal,

Şeker, şerbet, sizin olsun, bal bizim,

Peno, bal bizim!

Vo plevnata do tri konji stoea, (Samanlıkta üç at bağlı duruyor)

Peno, vrzani:

Biri beygir, biri kıstra, biri at,

Peno, biri at,

Beygir, kıstra, sizin olsun, at bizim,

Peno, at bizim!

Muhtevada böyle üç unsurun belirtildiği, ancak bunlardan ikisinin bir kenara bırakıldığı, üçüncüsünün benimsendiği motifleri ihtiva eden türküler yapıtı akımından oldukça sağlam bir görünüm arzederler. Bu tip türkülere, yine Türklerden alınan ve Türklere ait türkülerin kısmen tercümesi ile elde edilen bir başka örnek de İpek türküsüdür. Bu türkünün mısraları Türkçe, Sırpça ve Hırvatçadır:

Na minder mı do tri Anke segahu, segahu,

Of, aman, aman!

Biri Anka, biri hanım, biri kız, biri kız,

Of, aman, aman!

Anka hanım sizin, olsun, kız bizim, kız bizim.

Of, aman, aman!

U başçi mı do trı cveta cvetau, cvetau,
Of, aman, aman!

Bırı gondže, biri lâle, biri gul, biri gul,
Of, aman, aman!

Gondže, lâle, sizin olsun, gul bizim, gul
Of, aman, aman!

U bascı mi do trı drva rastau, rastau,
Of, aman, aman!

Bırı mola, bır darla, biri nar, biri nar,
Of, aman, aman!

Mola, darla, sizin olsun, nar bizim, nar bizim.
Of, aman, aman!

Bu türkülerin kaynağının Türk türküleri olduğunu, yukarıdaki türkünün Priştine, Üsküp, Manastır, Ohri, Praşova ve daha başka yerlerdeki şekli bize göstermektedir⁶:

Kız bahçeden üç güzel vardır, ah olacak, olacak,
Aman, aman!

Biri kari, biri gelin, biri de kız, biri da kız,
Aman, aman!

Kari, gelin, hep sizin olsun, ah kız benim, kız benim,
Aman, aman!

Kız bahçeden uç çiçek vardır, ah açacak, açacak,
Aman, aman!

Biri lale, biri sümbül, biri da gül, biri da gül,
Aman, aman!

Lale sümbül, hep sizin olsun, ah gül benim gül benim
Aman aman!

Kız bahçede üç ağaç vardır, ah olacak, olacak,
Aman, aman!

Bırı elma, biri armut, biri da nar, biri da nar,
Aman, aman!

Türkçe'nin Balkan dillerinde söylenmiş türküler üzerindeki etkilerinden sonra, yine bu dillerde söylenmiş epik şiirlere geçebiliriz. Bu konuda çalışanlar, epik şiirler üzerinde de Türkçenin etkili olduğunu söylerler. Bu şiirlerde bilhassa muhtevaya uygun olarak a) Dinî ve manevî hayatla ilgili kelimelerin, b) Kahramanlıkla ilgili kelimelerin, c) Askerlik ve savaşla ilgili kelimelerin, d) Resmî yazışmalarla ilgili kelimelerin ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir⁷. Hattâ bunların anlaşıl-

⁶ Dr Şefçet Plana, "Kosova Metohga'da Birkaç Dilde Halk Türküleri", *Çevren*, nr 4, Priştine, Aralık 1974, s. 33-41.

⁷ Prof Dr Latif Mulaku, "Arnavut Epik Şiirinde Türkçe Kelimeler", *Çevren*, nr. 8, Priştine, Aralık 1975, s 17-21.

bilmesi için şiirlerin bünyelerinde yer alan Türkçe kelimelerin bilinmesi gerektiğine işaret edilmiştir.

Gerçekten de Türkçe unsurların en fazla bulunduğu edebiyat sahası halk edebiyatı olmuştur. Yugoslav şair Grgo Martić 1858'de tertip ettiği bir halk şiiri antolojisinin ön sözünde, şiirlerdeki Türkçe kelimelerin çokluğuna dikkat çekerek, bunların geniş halk kitleleri tarafından anlaşılabilmesi için kitabın sonuna bir sözlük eklemek ihtiyacı duyduğunu kaydeder⁸.

Bu durum bize Balkan dilleri edebiyatları için Türkçenin vaz geçilemez bir dil olduğunu gösteriyor. Üstelik Martić bu sahada yalnız değildir. XIX. yüzyılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde eser vermiş, ayrıca Zeyneb hanım, Rahmî, Necatî, Şeyhülislâm Yahya, Revanî, Adnî, Zâtî gibi Divan şairlerimiz yanında bazı saz şairlerimizden yaptığı tercümelemlerle tanınmış Yovan Yovanoviç Zmay'ın şiirleri üzerinde çeşitli incelemeler yapan Kostić, 1902'de Grgo Martić'in kanaatlarını doğrulayan şu neticelere varır:

"Onun şiirlerinde ne söylemek istediğimi gerektiği gibi anlayabilmek için, ilkin Türkçeyi çok iyi bileceksin, Arapçayı da bilmek, şiirleri anlayabilmek için mutlaka gerekli... Sırpça'ya gelince, bunu bilmesen de olur..."⁹

Balkanlar'da Türk hakimiyetinden itibaren Türkçe ile meydana getirilen bir edebiyatın varlığını biliyoruz. Bu sahayı konumuz dışında bıraktığımızı daha önce söylemiştik.

Buraya kadar, asırlar içinde Balkan dilleri ile meydana getirilen edebiyatlarda Türkçe kelimelerin önemli yer tuttuğuna, ana hatları ile işaret ettik. Şimdi de modern devir edebiyatçılarının eserlerinde yer alan Türkçe kelimelerin varlığı ve yoğunluğu üzerinde duralım.

Yugoslav edebiyatında Türkçe yazmayan yazarlar, eserlerinde Türkçe kelimeleri rahatlıkla kullanmakta ve bundan herhangi bir rahatsızlık duymamaktadırlar.

Türkçe kelimeleri ustalıkla kullanan yazarlar arasında İvo Andriç önemli yer alır. Onun bir çok roman ve hikâyesinde ilmî tabiri ile Türkizmlere çokça rastlanır. *Türkizm* sadece müslüman asıllı Saffet Basagiç, Musa Câzim Çatin, Hasan Kikiç, Ziya Dizdareviç, Hamza Humo, Musa Selimoviç, Kamil Siyariç gibi yazarlarda değil Sırp, Hırvat asıllı Patar Koçiç, Şantiç, Andriç, Samokovliya ve Çoroviç'in roman, oyun ve hikâyelerinde ve şiirlerinde yer alır.

Bir çok Sırp, Karadağ yazarının eserlerinde de *Türkizmlere* rastlanır. Makedon yazarlarında da durum aşağı yukarı aynıdır. Anton Panov, Risto Kirle, Vasil İliyaski, Gorgi Boyaciev gibi yazarların bütün eserlerinde Türkçe kelimeler önemli yer tutar. Bu kelimeler bir sözlük oluşturacak kadar kabanktır.

⁸ Antologiya Dubrovaçke Lirika, Beograd 1894

⁹ Dr Lamia Hacıosmanoviç, "Yovan Yovanoviç Zmay'ın Şiirinde Oryantal Motifler", *Çevren*, nr. 44, Priştine, Aralık 1984, s. 15-29.

Makedonca yazan Koço Raçin'in şiirlerinde kullandığı kelimeler üzerinde yapılan bir araştırma, bu şiirlerde şuurlu olarak Sırpça ya da Bulgarca kelimeler yerine şairin Türkçe kelimeleri tercih ettiği görülüyor. Bu durumu politik olarak izah edenler vardır. Ancak bu durumu, Makedon bölgesinde Türkçenin, yöre halkının günlük hayatında, folklorunda yer almış olmasına bağlamak mümkündür.

Kuço Raçin "Sturğa'da Dükkânım Olsa" isimli bir tek şiirinde 23 Türkçe kelime kullanmıştır. Bunların bazıları tekrar edilmektedir. Bu kelimeler kullanılış sırası ile şöyledir:

Zanaat (2), çarşı (4), dükkân (5), pazar (1), mağaza (1), altın (1), çekmece (1), kundura (3), oda (1), bahçe (1), sevda (2), izbe (1), nemli (1), kule (1), kaynar (2), imam (1), nalin (1), kepenk (3), ustabaşı (1), borç (1), alet (1), veresiye (1).

Koço Raçin şiirlerinde Marksist ideolojiyi işleyen bir şairdir. Şiirleri ile temsil ettiği dünya görüşü ve estetik anlayışa hizmet etmek istemektedir. O, anlaşılmanın önemli bir yolunun Türkçe kelimeler kullanmakla olacağını düşünmüş olabilir. Bu bize Türkçenin Makedon bölgesinde ne derece yaygın olduğunu gösterir.

Raçin "Tutuniberacite" (Tütün Toplayanlar) şiirinde, şiirin mânâsını ve mesajını taşıyan üç Türkçe kelimeyi, Makedonca, Slavca veya başka bir dilde karşılıkları olduğu halde ustaca kullanmıştır.

Bu kelimeler "kantarı, tunç, tütün"dür. Şiir şöyledir:

Na kantarı studen so tuç go merat
a mojat li da go izmerat
Naşiov tutun naşava maka
naşava solena pot

Türkçesi

Kantara vurmuşlar tunçla tartmak isterler
Acep tartmak mümkün mü
Şu bizim dertlerimizi
Şu bizim tütünlerimizi
Şu bizim terlerimizi

Kıt'ada maddî değerler, onların ölçü âleti, Türkçe kelimeler olarak verilmiştir ve bu üç kelime kıt'anın bütün yükünü taşımaktadır¹⁰

Türkçe kelimeler sadece konuşma dilinde kalmamış, yazı diline de yoğun şekilde geçmiştir. Bu yüzyıllar boyunca, 1390'lı yıllardan başlayarak siyasî sahada 1912 yılına, kültür alanında ise günümüze kadar süren birlikte yaşamın bir neticesidir.

Artık Türkiye Türkolojisinin, Türkçenin komşu ülkelerin dillerine ve kültürlerine verdiği kelimeleri ve tesirlerini araştırma konusu yapmaya başlaması, başlamış olan çalışmalarını da sonuca ulaştırmada çabuk davranması gerekir.

¹⁰ Necatî Zekeriyâ, "Koço Raçin'in *Ak Şafaklar*'ında Türkçe Sözcükler, *Çevren*, nr. 39, Priştine, Eylül 1983, s. 85-92.